

Sweden-China Trade Council, SCTC, ska som handelskammare främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att skapa medlemsnytta som har direkt eller indirekt koppling till medlemmarnas affärsutbyte med och i Kina.

SCTC står för "Independent Intelligence". SCTC är oberoende som förening och arbetar med hög integritet och kreativitet för att samordna och tillhandahålla information, kunskap och erfarenhet som ska underlätta medlemmarnas affärer med och i Kina med reducerad risk.

Medlemsnytta

Som medlem får du tillgång till:

- Ett unikt kompetenscenter i Sverige för Kinafrågor som analyserar Kina och dess inverkan på medlemmarnas ekonomiska intressen;
- Diskussioner, rundabordssamtal, erfarenhetsutbyten, föreläsningar, seminarier och delegationsresor som primärt utnyttjar enskilda medlemmars kunskaper om och erfarenheter av Kina.
- KinaNytt, medlemsmagasinet som kontinuerligt förser medlemmarna med relevant och aktuell information om Kina och landets politiska och ekonomiska utveckling.
- Ett unikt kompetenscenter som informerar, utbildar och påverkar myndigheter, organisationer, media och andra för att skapa en så tydlig Kinabild som möjligt. Dessa aktiviteter kan i sin tur ge medlemmarna stöd och nytta i deras affärsutbyte i och med Kina.

- Samordning av kommersiellt och strategiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan medlemmarna för att främja gemensamma kommersiella intressen, och underlätta affärsutbyten genom att skapa konkurrens- och skalfördelar;
- SCTC:s varumärke och erkända ställning hos relevanta organisationer och ministerier i Kina, samt dess officiella representation i Sverige, gör det möjligt för SCTC att förmedla kunskap om medlemmarnas verksamheter för att underlätta deras affärsutbyte i och med Kina.

Då och nu

Sweden-China Trade Council bildades 1980 av Svenska Handelskammarförbundet, Sveriges Exportråd, Sveriges Grossistförbund och Sveriges Industrieförbund. Vid denna tid blev "two-way trade" viktigare för Kina och landet behövde öka sin export för att kunna förverkliga importplanerna. Målsättningen då var att Kina skulle vara en modern industrination år 2000.

För att Sverige skulle kunna hävda sig i konkurrensen på den kinesiska marknaden ansågs en ökad gemensam satsning nödvändig. Bildandet av Sweden-China Trade Council gav svenska företag som ville satsa på Kina bättre förutsättningar.

Sedan 1996 är Sweden-China Trade Council en fristående ekonomisk förening med inriktning på affärsskapande, kunskaphöjande och nätverksbyggande verksamhet.

Finansiering

Medlemsverksamheten finansieras med årsavgifter.

Information om årsavgifter finns tillgängliga på föreningens hemsida www.sctc.se.

Medlemmar

Sweden-China Trade Council är ett nätverk med omkring 230 medlemmar. Majoriteten är affärsdrivande företag som ägnar sig åt export- och/eller importaffärer och ett växande antal medlemmar är tjänsteföretag. Bland medlemmarna återfinns också organisationer inom offentlig förvaltning såsom kommuner, regioner, länsstyrelser och universitet och högskolor.

Samarbeten i Sverige och Kina

Samarbete är en förutsättning för alla nätverk. Sweden-China Trade Council har ett mycket gott samarbete med företag, myndigheter och organisationer i Sverige och Kina.

Vi för en ständig dialog med regeringskansliet, framförallt med näringsdepartementet och utrikesdepartementet och Kinas ambassad.

I Kina har SCTC en rad samarbetsavtal som beskrivs närmare på www.sctc.se.

Styrelse

Sweden-China Trade Councils styrelse består av 21 ledamöter. Den aktuella styrelsen presenteras på www.sctc.se.

Övrig information

Det finns mer att berätta om Sweden-China-Trade Councils verksamhet. Och du har säkert flera specifika frågor som du vill ställa. Välkommen att höra av dig till Elisabet Söderström, generalsekreterare & vd på tel 08-22 68 88. Eller e-post, elisabet.soderstrom@sctc.se www.sctc.se

Allt mörkare över världens verkstad

INTRODUCING A NEW SENSE OF FLYING ON BOARD THE NEW FINNAIR AIRBUS A350

Finnair is Europe's first airline to fly the new, fuel-efficient and quiet Airbus A350 XWB. Experience a new sense of flying at A350.finnair.com

FINNAIR

#1 2016

LEDARE – Kyligare klimat i Kina

Statistik

Medarbetare i detta nummer

Nya medlemmar

ANALYS – Kinesisk klappjakt

Äventyrlängtan ledde till stjärnpäckat jobb

Macao putsar på sin image

MEDLEMSMÖTE – Företagen möter skärpta utmaningar

Kina på snabbt språng inom digitaliseringen

Eldapans år – energi och förändringar

Förvärrad överkapacitet kan hota Kinas reformer

GÄSTANALYS – Andreas Johnson, SEB

Svensk eller kinesisk chef?

KRÖNIKA – Airbnb i Hongkong lyfte inte för oss

合作

**Sweden
China
Trade
Council**

Nätverket som underlättar medlemmarnas affärer med och i Kina.

ISSN 1100-4959

Utgivare: Sweden-China Trade Council
Ekonomisk förening

Ansvarig utgivare: Elisabet Söderström
Tel: 08-22 68 88

E-post: info@sctc.se
www.sctc.se

Utgivningsvecka 10

KinaNytt 2016

Utgivning:

KinaNytt distribueras med 5–6 nummer per år, fördelad över tre nummer på våren och två–tre nummer under hösten 2016.

Annonspriser:

1/1 sida	12 000 SEK
1/2 sida	6 750 SEK
1/4 sida	4 500 SEK

Information:

För information om bilagor, priser och tekniska förutsättningar samt bokning av annonsutrymme i kommande nummer kontakta Elisabet Söderström på info@sctc.se eller telefon 08-588 661 11.

Med reservation för eventuella ändringar. Annonspriserna gäller för 2016. Medlemmar i SCTC erhåller 15 % rabatt på ovan angivna priser.

INNEHÅLL

12

5

6

6

7

8

12

16

18

20

23

24

26

28

32

Sweden-China Trade Council flyttar sitt kansli den 1 mars. Vi är väldigt glada över att återigen bli hyresgäster i Näringslivets Hus på Storgatan 19 i Stockholm.

Notera gärna vår nya adress samt telefonnummer.

Sweden-China Trade Council
Box 55680
102 15 Stockholm
Besöksadress: Storgatan 19
Tel: 08-22 68 88
info@sctc.se
www.sctc.se

Johan Andrén
Deputy Head of Greater China and
General Manager Hong Kong branch

Mikael Westerback
Head of Greater China and
General Manager Shanghai branch

Your Nordic Bank in Greater China

Handelsbanken has been operating in Greater China for more than 30 years. Today we are the Nordic bank with the largest presence in the region.

As your banking partner we are here to help your business succeed. Banking with us you benefit from local knowledge and experience as well as a high level of flexibility and personal service.

Contact us to find out more about how we can help your business.

Shanghai - Mikael Westerback +86 21 6329 8877 (ext 888) or Pontus Gertell +86 21 6329 8877 (ext 848)

Hong Kong - Johan Andrén +852 2293 5388, Jimmy Bjenmyr +852 2293 5326

Taipei - Amy Chen +886 2 2563 7458

Beijing - Jason Wang +86 10 6500 4310, Joakim Hedhill +86 10 6500 3435

Our offering includes full-service corporate banking, from all types of financing to a wide range of cash management services. As an experienced member of the local clearing system, our payment services are second to none.

Det finns ett stort intresse för Kina-frågor idag. Sverige och Kina har en lång historia av handel och affärsutbyte. Kina är idag Sveriges främsta handelspartner i Asien och affärsutbytet med Kina har fortsatt att växa de senaste tio åren. Det finns cirka 10 000 svenska företag som på olika nivåer och i olika omfattning bedriver handelsutbyte med Kina. Kina är ett stort mottagarland för svenska investeringar och bortemot 500 svenska företag arbetar på plats i Kina, med en blandning av svensk och kinesisk personal.

Vi har sedan i höstas mött medlemmar i Göteborg, Malmö och Stockholm och informerat om de ekonomiska förändringar som Kina genomgår. På plats i Kina möter företagen en inbromsning i ekonomin, en många gånger oklar lagstiftning, överkapacitet inom industrin, en ökad protektionism och även en ökande inhemsk konkurrens. Detta vittnar också flera av de svenska storföretagen på plats i Kina om i sina årsredovisningar för 2015.

Den nya bilden av Kina som växer fram visar på ett allt kyligare affärsklimat med ökad oro bland företagen. Inte minst har oron ökat i kölvattnet av den senaste tidens båda "omhändertaganden"

Kyligare klimat i Kina

av svenska medborgare och deras sedermera TV-sända "officiella erkännanden". Det ena fallet rör den svenske förläggaren, Gui Minhai som är etnisk kines men svensk medborgare. Att inneha dubbelt medborgarskap har visat sig vara ett problem eftersom Kina officiellt deklarerat att om man är etnisk kines så kommer Kina alltid att betrakta en sådan person som i första hand kines, och därmed bortse från det utländska medborgarskap som individen innehar.

Detta har skapat oro inte minst bland medarbetare, på ibland hög nivå, som är anställda i de svenska företag som idag är verksamma i Kina och som har dubbelt medborgarskap.

Marknadsekonomisk status i fara

Men Gui Minhais försvinnande har också föranlett något av en diplomatisk kris för Kina. Minst åtta regeringar, bland annat Tyskland, Japan, Australien och USA, har tagit upp frågan om hans och hans saknade kollegor i enskilda samtal med kinesiska tjänstemän. Europaparlamentet uppmanade nyligen ett "omedelbart säkert frisläppande" av alla fem. EU har också officiellt uttalat att man är bekymrade till den grad att Kinas eventuella status som "marknadsekonomi" är i "fara".

Styrelsen ägnade en stor del av styrelsemötet den 29 januari åt att analysera situationen och att lyssna på röster från medlemmarna. Flera röster beskrev en oroande utveckling inom området för mänskliga rättigheter i Kina. Kinas restriktiva syn på dessa frågor och brist på respekt för grundläggande fri- och rättigheter kommer företagen allt närmare och närmare in på livet eftersom även företagsverksamheten drabbas i en miljö där det inte

finns någon rättssäkerhet. Ekonomi och politik hör de facto alltid ihop. Samtidigt ökar förväntningarna på hållbart företagande i västvärlden, inte minst på att företag förväntas respektera grundläggande fri- och rättigheter i sin affärsverksamhet oavsett var den utövas geografiskt. För svenska företag är det naturligt att öka förväntningarna kring situationen för mänskliga rättigheter i Kina eftersom Sverige sedan 2008 har ett unikt avtal med Kina om hållbart och ansvarsfullt företagande. Detta avtal tar just upp viktiga frågor som rör mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljöhänsyn och anti-korruption, som utgör de fyra hörnstenarna i FN:s initiativ, Global Compact, vars syfte är att göra företag till en del av lösningen för en mer hållbar och inkluderande global ekonomi genom att främja ett globalt ansvarsfullt företagande.

Våra löften om medlemsvärde

En av styrelsens viktigaste uppgifter är att kunna leverera på de löften om medlemsvärde som finns i SCTCs stadgar. De åtaganden som styrelsen funnit mest angelägna att hantera i den aktuella situationen är:

- att vi som unikt kompetenscenter i Sverige för Kinafrågor ska analysera Kina och dess inverkan på medlemmarnas ekonomiska intressen;
- att vi genom publikationer och andra media ska kontinuerligt förse medlemmarna med relevant och aktuell information om Kina och landets politiska och ekonomiska utveckling;
- att vi med medlemmarnas analyser och med den unika kunskapen och erfarenheten om Kina som medlemmarna besitter ska informera, utbilda och påverka myndigheter, organisationer, media etc. Detta för att skapa en nyanserad Kinabild som kan ge medlemmarna relevant stöd och förståelse i deras affärsutbyte i och med Kina.

För att lyssna till ännu fler synpunkter från er medlemmar med anledning av det kyligare klimatet och för att kunna förmedla dessa synpunkter i mer konkreta termer till framför allt den svenska regeringen kommer vi därför att gå ut med en enkät. För att kartlägga företagsklimatet i Kina utifrån våra medlemmars perspektiv ber vi er att svara på ett antal frågor om hur ni uppfattar dagens situation. Den europeiska handelskammaren i Kina har gjort detta, liksom den amerikanska. Med tydliga budskap om hur våra medlemmar uppfattar situationen kan vi agera mycket tydligare och få mer konkreta resultat. Det ligger alltså i ert eget intresse att så många som möjligt av er svarar. "Enade vi stå; söndrade vi falla" som de gamla romarna sa.

Thomas Lagerqvist
ordforande@sctc.se

Kina exklusive Hongkong

Statistik januari–december 2015

BNP ökade med 6,9 procent och industriproduktionen ökade med 6,1 procent under 2015. De förverkligade utländska direktinvesteringarna ökade med 5,6 procent. Exporten minskade med 2,8 procent (exporten uppgick totalt till 2 276,6 miljarder USD) och importen

minskade med 14,1 procent (importen uppgick till ett värde av 1 682,1 miljarder USD). Den sista december 2015 uppgick valutareserven till 3 330,4 miljarder USD. Det är en minskning med 13,3 procent sedan årsskiftet 2014/2015.

(Källa: HKTDC)

Major Economic Indicators	2014		Jan–Dec 2015	
	Value	Growth (%)	Value	Growth (%)
Area (sq km, mn)	9.6		9.6	
Population (mn)	1,367.8		1,367.8	
Gross Domestic Product (RMB bn)	63,591.0	7.3 ¹	67,670.8	6.9 ¹
Urban Per Capita Disposable Income (RMB)	28,844	6.8 ¹	31,195	6.6 ¹
Rural Per Capita Disposable Income (RMB)	10,489	9.2 ¹	11,422	7.5 ¹
Fixed Assets Investment ² (RMB bn)	50,200.5	15.7	55,159.0	10.0
Added-Value of Industrial Output ³ (RMB bn)		8.3 ¹		6.1 ¹
Consumer Goods Retail Sales (RMB bn)	26,239.4	12.0	30,093.1	10.7
Consumer Price Index		2.0		1.4
Exports (US\$ bn)	2,342.7	6.1	2,276.6	-2.8
Imports (US\$ bn)	1,960.3	0.4	1,682.1	-14.1
Trade Surplus (US\$ bn)	382.4		594.5	
Utilised Foreign Direct Investment (US\$ bn)	119.6	1.7	126.3	5.6
Foreign Currency Reserves (US\$ bn)	3,840.0	0.5	3,330	-13.3

Note: ¹ Real growth ² Urban investments in fixed assets ³ All state-owned and other types of enterprises with annual sales over RMB 20 million. Sources: The National Bureau of Statistics, Ministry of Commerce, and General Administration of Customs.

MEDARBETARE

AGNETA ENGQVIST,
agneta@engqvist.cn

Agneta Engqvist har rapporterat från Kina för ett brett spektrum av tidningar sedan början av 1980-talet. Hon var bland annat korrespondent för Dagens industri i 21 år och följer dagens utveckling genom täta besök.

GÖRAN LEIJONHUFVUD
goran@lionhead.se

Göran Leijonhufvud, journalist och forskare, har arbetat med Kina sedan 1966 då han kom rakt in i utbrottet av kulturrevolutionen. Aktuell med memoarboken "Pionjär och veteran. 50 år med Kina".

Göran bloggar om Kina på www.lionhead.se

JOHAN MYRSTEN
johan.myrsten.stockholm@gmail.com

Johan Myrsten har som utlandsredaktör och skribent i Svenska Dagbladet bevakat Kinas och övriga Östasiens ekonomiska utveckling sedan början av 1990-talet.

NYA
MEDLEMMAR

Så här presenterar företagen sig

Leif Broberg, vd
FLOWTECH International AB

FLOWTECH International AB

FLOWTECH utvecklar och marknadsför programvaran SHIPFLOW som är speciellt utvecklad för hydrodynamisk design av fartyg. Programmet kan användas till att beräkna fartygs motstånd i stilla vatten eller i vågor, framdrivningseffekt mm. Ett viktigt användningsområde har under de senaste åren blivit automatisk skrovformsoptimering som blivit möjlig tack vara förbättrade numeriska metoder samt snabbare datorer. I ett projekt under förra året introducerades tekniken till en av våra kinesiska kunder, ett exempel på varvens och designinstitutens satsning på ny teknik och designkunskande.

Företaget sålde de första programlicenserna i Kina år 1999. Därefter har kinesiska marknaden växt och blivit vår enskilt största marknad. Försäljningen sker mestadels genom återförsäljare, medan supporten hanteras ifrån Sverige.

FLOWTECH International AB

Chalmers Tvärgata 10
Box 24001
400 22 Göteborg
Telefon: +46 31 41 05 06
www.flowtech.se

Kontaktperson:

Leif Broberg, vd
broberg@flowtech.se

Greg Shannon,
Technical Sales Manager
JOWA AB

JOWA AB

I över 60 år har JOWA levererat produkter för sjöfartsindustrin. Dessa är genom den senaste och bästa teknologin designade för att skydda den marina miljön.

Vi levererar produkter såsom Oily Water Separator och ODME vilka behandlar oljehaltigt vatten. Vi har också avloppsreningsverk samt produkter för färskvattensystem; bland annat varmvattenberedare, filter och sterilisatorer.

I Kina är vi närvarande med en fabrik i Shaoxing och ett kontor i Shanghai och levererar till många av de kinesiska skeppsvarven. Våra kunder är främst skeppsvarv och rederier.

JOWA AB

Tulebovägen 104
428 34 Kålleröd
Telefon: +46 31 726 54 26
www.jowa.com

Kontaktpersoner:

Greg Shannon,
Technical Sales Manager
greg@jowa.se

Peter Isaksson,
Vice President/COO
JOSAB International AB

JOSAB International AB

JOSAB är ett innovativt företag specialiserat på ekologiska vattenreningsystem. Bolaget som bildades 1999 innefattar även helägda dotterbolag i Kina, Indien och Ungern.

Vattenreningsystemen byggs i containern och levereras i olika utföranden med kapacitet från 100–3000m³ per dygn. Teknologin baseras på bolagets unika filtermassa AqualiteTM för effektiv partikel- och tungmetallreduktion, adsorbering av kemikalier och petroleumprodukter samt eliminering av bakterier, parasiter och svampar i kombination med UV ljus.

Verksamheten i Kina är under uppbyggnad för att skapa en lokalt förankrad operativ organisation. För att påskynda denna process söker vi parallellt lämpliga bolag att förvärva.

JOSAB International AB

Cylindervägen 12
131 52 Nacka Strand
Telefon: +46 8 121 389 00
www.josab.com

Kontaktpersoner:

Peter Isaksson,
Vice President/COO
peter.isaksson@josab.com

Flyktingar spåras över hela världen

Kinesisk klappjakt på ekobrottslingar och regimkritiker

Den kinesiska lagens långa arm blir allt längre. Ingen kinesisk medborgare som lämnat hemlandet går säker någonstans i världen. Kommunistpartiet jagar alla som är utpekade som brottslingar, regimkritiker eller aktivister för mänskliga rättigheter – någon gång med rena gangstermetoder.

ANALYS AV GÖRAN LEIJONHUFVUD,
goran@lionhead.se

Göran Leijonhufvud, journalist och forskare, har arbetat med Kina sedan 1966 då han kom rakt in i utbrottet av kulturrevolutionen. Aktuell med memoarboken "Pionjär och veteran. 50 år med Kina". Göran bloggar om Kina på www.lionhead.se

Ett aktuellt exempel på hur kinesiska agenter av allt att döma har tagit lagen i egna händer är bortförandet av den kinesiskfödde svenske medborgaren Gui Minhai. Han försvann spårlöst från sin semesterbostad i Thailand i oktober i fjol. Han är känd för en serie böcker med sensationella påståenden om de kinesiska ledarna.

Först i januari kom bekräftelsen på att han förts till Kina och han tvingades paradera i tv-nyheterna med en omdiskuterad beaktelse för brott.

Vi har också sett många fall som visar att inte heller Hongkongbor går säkra på sitt eget territorium.

Kinesiska myndigheter samarbetar med Interpol i olika länder för att få misstänkta brottslingar utlämnade. Men dessutom händer det ofta att kinesiska agenter hämtar hem människor med sina egna metoder. En sådan här omfattande aktivitet utomlands utanför lagens ramar är någonting nytt för Kina – men här har ju USA och Sovjetunionen/Ryssland gått före.

Kampanjen mot korruptionen

Det är särskilt president Xi Jinpings treåriga kampanj mot korruptionen som ligger bakom klappjakten utomlands. Projektet att återbörda landsflyktiga medborgare och tillgångar går numera under benämningen "Himmelsnätet". Det är ett nät som kastas allt vidare och som håvar in många eftersökta personer och dolda rikedomar från utlandet.

Under 2014 återbördades officiellt 680 flyktingar. Under 2015 blev siffran 1 023 personer och myndigheterna lyckades få tillbaka tre miljarder yuan (närmare fyra miljarder kronor) av kriminellt belastade pengar, enligt kommunistpartiets disciplin-kommission.

"Det är första året som antalet återbördade brottsmisstänkta flyktingar överstiger antalet nya flyktingar", sade Wu Yuliang, en ledande tjänsteman på kommissionen på en presskonferens i januari.

Partiet publicerade i april i fjol en särskild lista på de 100 mest eftersökta flyktingarna med detaljerade uppgifter om var och en. Men hundralistan är bara en liten andel av alla som vi söker utomlands, förklarade disciplin-kommissionen utan att ange den totala siffran. Listan är nog framför allt ett grepp för att öka publiciteten.

De flesta i USA

Av personerna på listan ska 40 befinna sig i USA, 26 i Kanada och resten är fördelade på Hongkong, Thailand, Singapore, Australien och Nya Zeeland. Det är fråga om personer med hög profil, nästan hälften av dem var på chefsnivå inom statlig förvaltning eller olika former av bolag innan de lämnade landet. De allra flesta är anklagade för tagande av mutor, förskingring och andra ekobrott.

Under 2015 utlämnades 19 av dem till Kina, de flesta från USA. Vi får alltid se återvändarnas hemkomst på tv-nyheterna, när de leds ner för någon flygplanstrappa mellan bastanta poliser – så att alla korrumpierade ledare ska ta varning.

Men jakten försvåras av att Kina saknar utlämningsavtal med nästan alla de aktuella länderna. Många stater tvekar dessutom att lämna ut kinesiska brottslingar med tanke på dödsstraffen och bristerna i den partistyrda kinesiska rättvisan.

Ett svårlöst fall som frestar på relationerna med USA har kopplingar till det allra högsta ledarskiktet i Peking. Det gäller Ling Wancheng, yngste bror till före presidenten Hu Jintaos

Påtvingad hemkomst för affärsmannen Yang Jinjun, utlämnad från USA i september 2015 efter 14 år, anklagad för bestickning och förskingring. Foto: Xinhua/TT

närmaste rådgivare Ling Jihua, som utrensats på grund av korruption. Hans bror Ling Wancheng har flytt till USA.

Kina har i över ett halvår utan framgång försökt få de amerikanska myndigheterna att lämna ut honom. Enligt en nyhetsrapport har han lämnat över försvarshemligheter till Washington, men hans advokat dementerar detta.

Varning från Washington

Uppenbarligen är de kinesiska säkerhetsorganen frustrerade och försöker många gånger ta saken i egna händer. Washington har varnat Peking för att kinesiska agenter som uppträder under täckmantel i USA har gått för långt i sin klappjakt. Detta enligt en rapport i New York Times inför Xi Jinpings statsbesök i september i fjol.

Agenterna från kinesiska säkerhetsministeriet hade använt "olika kraftfulla metoder" för att pressa flyktingar i USA att återvända, enligt tidningens källor. Bland annat hade de kommit med hotelser mot släktingarna hemma i Kina.

En kommentar från Nya Kina blev en sorts bekräftelse när nyhetsbyrån klagade på att USA "tagit det beklagliga steget att beordra kinesisk rättsvårdande personal att omedelbart lämna landet". Nya Kina ansåg att amerikanerna "saknar uppriktighet" och undrade vilken sida USA stod på: de korrumpierade avvikarna eller rättvisan.

Samtidigt sade en talesman för amerikanska utrikesministeriet att det är ett brott om någon

annan än en diplomatisk tjänsteman uppträder som en agent för en utländsk makt utan att meddela statsåklagaren.

Det är ett rimligt antagande att Kina opererar på liknande sätt i andra länder dit kinesiska ekobrottslingar eller politiskt misshagliga personer tagit sin tillflykt.

Potentiella terrorister

En annan kategori som kinesiska agenter håller utkik på utomlands är potentiella terrorister, framför allt muslimska fundamentalister från Xinjiang, Kinas västligaste region.

Den nya lagen mot terrorism som kinesiska folkkongressen antog i december öppnar även för att kinesiska säkerhetsstyrkor kan sändas utanför landets gränser. Här är formuleringarna i lagen svepande, som i många fall, men från Kinas sida verkar det vara möjligt att skicka specialstyrkor utomlands både i akuta situationer och vid en allmän hotbild mot kinesiska medborgare.

Några kommentatorer ser detta som en ändring av landets utrikespolitik som tidigare understrukit principen om icke-inblandning.

I takt med att den kinesiska ekonomin expanderar får kinesiska bolag en närvaro i många länder, inklusive exempelvis oroshärdar i Mellanöstern. Kina blir på så sätt mer sårbar. Även den kinesiska militären utökar sin närvaro i flera länder, dels som deltagare i internationella fredsstyrkor, dels genom att skaffa baser som i östafrikanska Djibouti.

Äventyrs längtan ledde till stjärnspäckat jobb i Macao

Han hungrade efter äventyr, att se och förstå, och lämnade Stockholm och Lidingö redan som 19-åring. Det var nyfikenheten på all världens mat och kultur som drev Kristoffer Luczak.

Han jobbade som lärling, längst ner i hierarkin, på restauranger i Tyskland, Frankrike och England. I dag, 27 år senare och efter jobb på fyra kontinenter, basar han för 5 000 anställda och 100 restauranger i Macao, varav tre delar på fem stjärnor i Guide Michelin.

Kristoffer Luczak, 46 år, är den svensk som har flest sådana eftertraktade stjärnor.

”Jag tycker jag är den lyckligaste killen i världen. Att få vara med och utveckla och göra projekt”, säger han när KinaNytt kommer på besök. Han har gått från att hela dagarna stå i restaurangkök på olika hotell runt om i världen till att bli en hög administrativ chef med stort ansvar.

”Men jag vill inte bli som dom”, säger han och syftar på de oklanderligt mörklädda herrarna inom hotell- och kasinovärlden. Nej, Kristoffer Luczak sticker ut, för dagen klädd i skräddarsydd ljus kostym med väst. Därtill en lång sjal som hans fru försett honom med.

Han har svarat för kunga- och drottningmiddagar i Asien, druckit te och pratat mat med självaste drottning Elizabeth och ordnat

Kristoffer Luczak

Ålder: 47 år i april.

Bor: I hyrd villa på ön Coloane i Macao. Sommarhus i Stockholms skärgård, Norra Lagnö.

Familj: Hustrun Christine från Frankrike med egen karriär i Kina inom resebyråbranschen, dottern Alexandra, 3 år.

Utbildning: 1987 Studentexamen från Hersby gymnasium, Lidingö, Stockholm.

2001–2003 Kurser i hotell management på Cornell universitetet i New York samtidigt som han arbetade.

Karriär: 1985–1989 diskare, frukostniss och kökspojke på krogar i Stockholm under skolloven.

1989–1991 lärling på Sheraton i Frankfurt och på restauranger i Tyskland, England, Irland och Frankrike, 1991 var med och startade Tzar Catering, Moskva, 1992–1995 i Australien: Port Douglas, Sydney och köksmästare på Oak Room, Park Hyatt, Canberra, 1995 köksmästare på Jebel Ali, Dubai, 1995–1997 köksmästare på Dusit Thani, Bangkok.

1997–1998 vice köksmästare och sedan köksmästare på Ritz Carlton, Sydney.

1998–1999 vice köksmästare på Ritz Carlton, Palm Springs, USA.

1999–2001 köksmästare på Oberoi, Bali.

2001–2004 kökschef på femstjärniga hotellet Peninsula, Bangkok.

2004–2006 kökschef och chef för food and beverage för 20 restauranger på Raffles, Singapore, inklusive en i Kambodja.

2006– Melco Crown Entertainment i Macao: har varit med och öppnat företagets tre kasinohotell i Macao och ett i Manila som ansvarig för allt som rör restaurangerna; i dag Senior Vice President Food & Beverage på Melco.

Hobby: ”Mitt yrke är min hobby, men också att resa och upptäcka kultur.” Drömmer också om segling som det inte finns tid till i dag.

Gör på fritiden: Lagar mat, cyklar, utövar krav maga (en kampsport för självförsvar och närstrid utvecklad av förföljda judar i forna Tjeckoslovakien på 1930-talet), boxning och tennis.

Största matupplevelsen: På sushi-restaurangen Kanesaka i Ginza, Tokyo.

Mejladress:
kristofferluczak@icloud.com

SVENSKEN KRISTOFFER LUCZAK här tillsammans med sina tre stjärnkockar. Från vänster Tam Kwok Fung på Jade Dragon med två Michelinstjärnor, Guillaume Galliot på The Tasting Room, också två stjärnor, och Toru Osumi på Shinji Kanesaka med en stjärna. Foto: Melco

AV AGNETA ENGVIST,
agneta.engqvist@gmail.com

Stora påkostade shower som denna blir nya lockelser på Macaos olika kasinohotell. Foto: Melco

”På den här restaurangen serverar vi Kinas alla regionala kök. Det ska vara bra mat med ärliga smaker”, säger Kristoffer Luczak.

► catering för shejker i Mellanöstern. Han har varit helt fascinerad av issskulpturer på buffetmiddagar, och besatt av att få fram den perfekta kantonesiska grillningen av gris och anka.

Kristoffer Luczak kommer själv och möter vid det nya färjeläget vid Cotai som på sikt ska ta över trafiken mellan Macao och Hongkong. Han står där och vinkar. Jag är lite förvånad. Mina långa presentations- och förklaringsmejl till honom inför intervjun har oftast bara fått två-tre ord till svar. Jag hade fått intrycket att detta är en mycket upptagen man och trodde han skulle skicka någon medarbetare.

Vi kliver in i en lilafärgad Porsche som tillhör hans fru, Christine från Frankrike. Hon är i Kina och sköter sin affärsverksamhet där med 40 anställda. Hon skraddarsyr resor runt om i världen för landets nyrika. Det ska vara exklusivt, förstår jag, inte bara att skicka penningstinna kineser till Venedig, Rom och Rio utan också att till exempel kunna erbjuda dem att bo på privata öar, dit man tar sig med privata plan.

Världens näst största

Kristoffer och Christine träffades i jobbet först i Singapore och sedan i Bali. I dag har de en treårig dotter Alexandra, sin pappas ögonsten och det som han är stoltast över.

Nu parkerar vi sportbilen vid City of Dreams, ett hotellkasino som är världens största efter Macaos Venetian som ligger tvärs över gatan.

City of Dreams är ett av de tre kasinohotellen i Macao som ingår i Melco Crown Entertainment Limited där Kristoffer Luczak arbetar. Själv har han aldrig spelat på kasino.

Under hela eftermiddagen får jag följa med på en svindlande färd runt jordklotet, när han berättar om sin bana inom restaurangvärlden.

Han växte upp i en matglad familj med hemlagad yoghurt, hembakat bröd och en pappa som gravade och rökte fisk.

Ensamkommande flyktingbarn

Hans mor kom från Stockholm, men hans far var född i Polen, upplevde andra världskriget och kom till Sverige som ensamkommande flyktingbarn efter krigsslutet. Han sade aldrig ett ord om sin bakgrund, sin kultur eller vad han varit med om.

Pappan lärde sig snabbt svenska och anpassade sig till det svenska samhället. Kanske lade denna bakgrund grunden till sonen Kristoffers hunger efter äventyr och för hans kärlek för mat och kultur.

Allt började när han gick på gymnasiet på Lidingö. På loven jobbade Kristoffer

Luczak som kökspojke på restauranger i Stockholms innerstad.

”Ja, då var man längst ner på skalan. Det var ett tungt jobb. Mycket att bära: säckar med potatis, lådor med grönsaker. Så skulle allt skalas. På den tiden kunde de stora restaurangerna ha tio olika potatiskok på spisarna till olika rätter. Och grönsakerna skulle skäras i olika storlekar och former.”

En kick i USA

Få svenskar har en så lång och brokig väg genom restaurangköken runt om i världen. Efter åren som lärling i Tyskland, Frankrike och England blev det Asien, Australien och USA – högre upp i kökshierarkin.

”Då på 1980-talet var det inte så coolt, nu är det en hajp runt kockar och att jobba i kök. Och världen har blivit matfantastisk”, säger Kristoffer Luczak.

Han har också vandrat i Nepal med ett par jeans, två t-shirts, två kockknivar och sitt pass, åkt motorcykel genom Bhutan och dykt i Stora barriärrevet på Australiens östkust.

Favoritlandet är Indonesien och ön Bali dit han kom som 30-åring. ”Här hade man sprungit och jäktat i alla år och i Bali går folk till tempel och har tid att känna på vinden”, berättar Kristoffer Luczak som kände sig i balans där.

Det var först i 25-årsåldern som det där med karriär började ta form. ”Att man måste titta framåt och uppåt.”

Då arbetade han några år i den australiska huvudstaden Canberra, ”Jag började utveckla nya koncept, typ från gård till bord, och jag började ifrågasätta varför man i Australien importerade Stiltonost från England. Jag började samarbeta med lokala tillverkare som hade passion för sina produkter. Man måste ha ett nära förhållande till råvarorna och en djupare förståelse hur de blir till. Tänka till: Om kossan äter just det gräset, hur blir det då?”

Var Kristoffer Luczak än var blev det oftast arbetsdagar på 14–15 timmar i köken. ”Den som jobbar hårdast får alltid mentorer. Man rekommenderas framåt”, säger han.

I början av 2000-talet skickades han till USA. Det var en mentor som tyckte att han borde han pröva på det. Han berättar vilken kick det var att få gå kurser på Cornell University i New York. Där fick han lära sig affärsengelska, marknadsföring, göra presentationer och förstå leverantörskedjan till exempel.

”Los Angeles gillade jag, men annars tyckte jag att USA var så tråkigt efter Asien. Hela Kalifornien och Mexiko har tappat sin kultur.” Så han tog sig snabbt tillbaka till Asien.

Han blev bland annat kökschef på femstjärniga Peninsula i Bangkok som under hans tid utsågs till världens bästa hotell och bedömdes ha Asiens bästa hotellrestauranger av olika resemagasin.

”Det var 14 timmar per dag i åtta månader, utan någon ledighet”, berättar Kristoffer Luczak, men det verkar som han gillar kombinationen intensitet och jobb. Passion, kallar han det för och som han säger:

”Jag älskar mat.”

Han fortsatte som kökschef på legendariska Raffles i Singapore och svarade för 20 restauranger bland annat en i Kambodja.

Och sedan snart tio år är han alltså i Macao. Kristoffer Luczak rekryterades i december 2006 för att sätta sin prägel på restaurangerna för gruppens första kasinohotell. Hans uppbyggda nätverk i Asien bidrog också.

Företaget skriver

Företaget skriver i sina officiella papper att han snabbt fick rykte om sig att arbeta för den bästa asiatiska maten och förespråkade menyer som erbjöd den bästa organiska odlade och nyttiga maten för säsongen.

Svensken svarar i dag för allt som rör restaurangerna på de tre hotell- och kasinokomplexen med totalt 4 000 bäddar som allt hör till Melco Crown Entertainment. De

ligger alla på det som kallas Cotai Strip, ett namn inspirerat av Las Vegas Strip.

Av de 5 000 personer som arbetar under honom är en tredjedel från Macao, lika många från Fastlandskina och resten från Malaysia, Filippinerna och Vietnam. Omsättningen av personal är stor i Macao, så det gäller att ge de anställda bra träning och bra villkor så att de stannar.

Ansiktet utåt

Sedan hösten 2014 är han dessutom ansiktet utåt för hela koncernen när det gäller mat och dryck. Han har en chef mellan sig och ägaren Lawrence Ho, som är styrelseordförande och vd och son till den världsberömda förre kasinokungen Stanley Ho, som i dag är över 90 år och sjuklig.

Lawrence Hos syster Pansy är också inom kasinoverksamheten i stan, en av Asiens absolut rikaste kvinnor.

Kristoffer Luczak har ett gäng på 16 chefer som rapporterar direkt till honom. ”Utmaningen är att hela tiden hålla balansen, att ha en realitetskänsla och kontakt med det dagliga.”

Han har även ansvaret för servicen på företagets hotell och kasinon i Macao. Under täckmantel kontrollerar 40 personer verksamheten.

Fortsättning på sidan 36

Skum spelhåla ska bli familjevänligt nöjesparadis

Världens största vattenshow "The House of Dancing Water" symboliserar det nya Macao där familjevänlig underhållning ska locka mer än spelhallarna på kasinohotellen. Samtidigt ska den stora massan av besökare styras bort från den gamla portugisiska stadskärnan (bilden till höger). Besökarna kommer i stället direkt till nya området Cotai.

Macao går på en och samma gång igenom en djup kris och en entusiastisk byggboom. Det är intressanta tider ur många synvinklar.

AV AGNETA ENGVIST,
agneta.engqvist@gmail.com

■ **DENNA FORNA LILLA PORTUGISISKA KOLONI**, denna numera halvt självständiga speciella zon inom Kina, ska knytas ännu närmare fastlandet på olika vis.

Samtidigt pågår ett målmedvetet arbete för att förändra Macaos image från spelhåla med vissa maffiainslag till ett mera familjevänligt nöjesparadis. Det är en förvandling som initierats på högsta nivå i Peking. Den är till och med inskriven i den senaste femårsplanen.

Krisen har att göra med det räfst och rättarting som den kinesiske presidenten Xi Jinping dragit igång i sin drygt tvååriga kamp mot korruptionen och mot en del politiska motståndare. Det har drabbat Macaos kasinon hårt. Ingen kines från fastlandet vill bli avslöjad genom att spela med misstänkt mycket pengar.

Sedan den breda kampanjen mot korruptionen startade har spelinkomsterna i Macao sjunkit till den lägsta nivån på fem år. Bara i fjol föll de med 34 procent.

Samtidigt pågår flera byggen av sedan tidigare projekterade stora hotellkasinon. Inom två år kommer antalet hotellsängar att öka från dagens 36 000 till 48 000. Men myndigheterna begränsar antalet spelbord i nya kasinon.

Lawrence Ho är en av de stora aktörerna i branschen. Det är lätt att förstå vad han menade med sitt uttalande till tidskriften Forbes vid invigningen i oktober av sitt senaste stora hotellkasino, Studio City, en investering på 3,2 miljarder USA-dollar:

"Vi öppnar i en fruktansvärd dålig miljö för branschen. Macao går igenom en mycket svår tid, utan motstycke."

Men Studio City är samtidigt verkligen ett exempel på den nya inriktningen i branschen med sitt Hollywoodtema för en lång rad

attraktioner. Där finns bland mycket annat också en kopia av Europas äldsta nattklubb Pacha på Ibiza där "the jetset" höll till på 1960-talet.

"Kasinoverksamheten ska tonas ner. Underhållning för hela familjen ska lyftas fram och olika snabbtåg från fastlandet ska ta besökarna till Macao på kort tid", berättar svensken Kristoffer Luczak (se huvudartikeln) som ansvarar för restaurangerna på de tre kasinohotell där Lawrence Ho är ägare.

I det nya utbudet av underhållning ingår världens största vattenshow på kasinohotellet City of Dreams. Den har stark anknytning till berömda Cirque du Soleil och lockar 20 000 besökare per vecka.

Nästan all ny verksamhet är koncentrerad till Cotai, en bred landremsa som dikats in från havet mellan öarna Taipa och Coloane. Där finns en ny färjehamn för trafiken från Hongkong.

Myndigheterna vill nämligen inte att turister och andra besökare ska blockera de centrala delarna av stan.

Det finns också en tunnel mellan Cotai till grannen, den stora kinesiska ön Hengqin, cirka tre gånger större än Macao, där Asiens största nöjespark kommer att konkurrera om besökarna.

Det blir dessutom en järnväg några meter ovanför marken – som skytrain i Bangkok – mellan Cotai och Hengqin och den ansluter till snabbtågen från Kinas fastland. Tillkommer den nya drygt fem mil långa bron Zhuhai-Macao-Hongkong som beräknas vara klar nästa år.

Macao tog emot i genomsnitt 84 150 besökare per dag under 2015 eller drygt 30 miljoner under hela året. Att jämföras med 6 miljoner för tio år sedan. ■

Svenska företag i Kina möter skärpta utmaningar

Medan den gamla ekonomin bromsar växer den nya ekonomin snabbt i Kina. Samtidigt kastas börserna mellan "marknadsekonomi på morgonen och planekonomi efter lunch", sade Frédéric Cho vid ett SCTC-möte i Stockholm nyligen.

I en kommentar vid samma möte varnade Birgitta Ed för de affärsrisker som det hårdare politiska förtrycket medför.

AV JOHAN MYRSTEN,
johan.myrsten.stockholm@gmail.com

Det blev en innehållsrik genomgång och en kärnfull diskussion om läget i Kina när Frédéric Cho var huvudtalare vid ett välbesökt möte som Sweden China Trade Council (SCTC) höll på advokatbyrån Mannheimer Swartlings kontor i slutet av januari.

Enligt Frédéric Cho har det skett "en dramatisk förändring på bara tio år" i Kinas ekonomi, där nu tjänstesektorn svarar för mer än hälften av BNP och den privata sektorn för över 50 procent av ägandet. Kontrasten är skarp mellan den växande nya ekonomin (konsumtion, e-handel, tjänster, innovationer, osv) och den inbromsande gamla ekonomin, där tunga industrier brottas med sin överkapacitet och hundratusen stålarbetare kan förlora jobbet i ett svep. I den nya ekonomin ökar omsättningen i e-handeln snabbt, och antalet biobesök steg med 50 procent det senaste året, för att nämna ett par av de exempel som Frédéric Cho gav.

"Jag är mer undrande över den politiska risken i Kina än den ekonomiska. Jag är inte orolig över att Kinas ekonomi ska krascha", sade han.

Frédéric Cho, som följt Kina i 36 år, hade en rad observationer:

- Centraliseringen av makt till Xi Jinping "har

varit olycklig på flera sätt". Xi leder exempelvis nio av tretton tunga kommittéer i stats- och partiledningen.

- Ändå undrar många vem som bestämmer över valutor och börser. Vissa dagar har det rått marknadsekonomi på börserna, andra dagar planekonomi. Ibland har det varit ännu rörigare med "marknadsekonomi på morgonen och planekonomi efter lunch".
- Enligt Frédéric Chos källor var det inte meningen att renminbin skulle devalveras med 1,9 procent i ett slag den 11 augusti 2015. Tanken var att sprida ut den sänkningen över kanske sex månader, men något gick fel.
- Den nu tre år långa kampanjen mot korruption har haft en negativ effekt på den real-ekonomiska utvecklingen därför att "folk inte vågar satsa" längre.
- Den totala skuldsättningen i Kina har ökat explosivt till omkring 260 procent av BNP. Partiet har nu en plan med "huvudfokus att få ned överkapacitet och skuldsättning".
- Kina har inte råd att lansera flera stora ekonomiska stimulanspaket. Däremot kan man sänka räntorna och reservkraven i bankerna.

I detta läge växer utmaningarna och konkurrensen för utländska företag, samtidigt som Kina vill ha in investeringar från omvärlden.

Frédéric Cho "När Kina satsar mer på kvalitet kan det gynna svenska företag."

Birgitta Ed "Jag har aldrig varit så bekymrad över Kina som de senaste veckorna."

Thomas Lagerqvist "Leta efter affärsmöjligheter i femårsplanerna."

"Det är inte kört för svenska företag där. När Kina satsar mer på kvalitet kan det gynna svenska företag". Men i nuvarande politiska klimat och korruptionsjakt gäller det som utländskt företag att hålla sig stenhårt till regelverket och undvika en del affärer, sammanfattade Frédéric Cho.

Efter honom gav Birgitta Ed, erfaren kinakännare och konsult på kommunikationsbyrån Six Year Plan, en skarp bild av dagens tillstånd.

"Jag har aldrig varit så bekymrad över Kina som de senaste veckorna, trots att jag är optimistisk till min läggning", sade Birgitta Ed.

När två svenska medborgare, varav den ena fortfarande är försvunnen, tvingas till erkännanden i kinesisk tv och när kinesiska medarbetare på svenska företag kallas till "samtal" i samband med korruptionsutredningar behöver företagen ta det på allvar, anser hon. I ett fall var en kinesisk chef i ett svenskt bolag enligt Birgitta Ed borta ett par veckor utan att veta om han var anklagad eller vittne i en korruptionsutredning mot en annan person.

"I ett system där rättssäkerheten är så svag är det en stor risk för våra företag som svenska chefer behöver prata mer om. Här finns ny sorts risk i Kina".

"Det är ett problem när den tuffa diktaturen blir världens största marknad. Vi talar för litet om vad det betyder för företagets ansvar".

"Vill man vara världsledande måste man vara i Kina. Men det är värre där nu än på 20 år.

Vi står inför vår tids största moraliska dilemma: vi kan inte påverka Kina men vi behöver vara där", sammanfattade Birgitta Ed.

I en kort kommentar framhöll SCTCs ordförande Thomas Lagerqvist att den storskaliga korruptionen och miljöförstöringen är faktorer som kan hota partiets makt. Han tipsade samtidigt svenska företag att leta affärsmöjligheter i femårsplanerna.

Att maktkoncentrationen till Xi är olycklig framhölls också av Börje Ljunggren, tidigare ambassadör i Peking och författare till boken "Den kinesiska drömmen". Följden är att Xi inte är "tillräckligt fokuserad", och hanteringen av valuta och börser har varit inkompetent.

Enligt Börje Ljunggren är realekonomin det stora problemet. "Att investera 45 procent av BNP utan att få mer tillväxt" och på samma gång ha så stora skulder är inget gott resultat, ansåg han. Kina har komplicerade år med "ett skakigt nytt normalillstånd" framför sig, förutspådde Börje Ljunggren.

Fotnot:
Frédéric Cho och Birgitta Ed är två av SCTCs tre vice ordförande.

Kina snabbt ledande inom "sakernas internet"

"Nu går det fort, det är mycket spännande", säger Christer Ljungwall, chef vid Tillväxtanalys kontor i Peking. Digitaliseringen av det kinesiska samhället har gjort Kina världsledande på vissa områden. KinaNytt tar upp frågan med tre initierade iakttagare i Kina.

AV AGNETA ENGQVIST,
agneta.engqvist@gmail.com

Den kinesiska regeringen har lagt fast strategiska utvecklingsplaner som *Internet Plus* och *China Manufacturing 2025*. De ska höja digitaliseringsnivån och skapa en helt modern tillverkningsindustri.

"Det råder ett högt omställningstryck i ekonomin och då är ökad digitalisering ett viktigt verktyg", säger Christer Ljungwall. Redan i dag använder över 91 procent av internetanvändarna dagligen internetapplikationer för olika tjänster, enligt China Network Information Centre.

Regeringen prioriterar Informations- och Kommunikationsteknologi (IKT) och vill att Kina ska leda den globala utvecklingen där. Det är en målmedveten strategi och staten ger omfattande stöd till inhemsk forskning och tillverkningsindustri inom IKT-sektorn i bred mening.

Kina har på kort tid blivit världsledande inom *sakernas internet*, enligt Christer Ljungwall. Sakernas internet handlar alltså om smarta föremål som till exempel maskiner, fordon, kläder och hushållsapparater som kan kommunicera självständigt via nätet, med varandra eller med andra enheter.

Kineserna har i dag högsta antalet så kallade *machine-to-machine* (M2M) uppkopplingar i världen. En talande siffra är att vid årsslutet 2014 fanns 74 miljoner M2M uppkopplingar i landet, motsvarande en tredjedel av det globala antalet. År 2020 väntas de ha ökat till över 330 miljoner i Kina.

Intelligenta robotar

Christer Ljungwall säger att användningen av intelligenta och autonoma robotar är tydlig över hela landet, liksom analyser av stora

datamängder och flexibla molntjänster. Han tror att detta leder till snabba förbättringar av kvalitet och produktivitet i ekonomin.

Kina vill dessutom att landets standard inom sakernas internet ska dominera den internationella spelplanen. Kineserna såg det som en stor och symbolisk seger när Internationella teleunionen år 2012 antog den första internationella standarden för sakernas internet, eftersom den var baserad på Kinas standard.

Andra trender inom landets digitalisering är att finansiella transaktioner flyttats till applikationer i sociala media, och att nya tjänsteföretag kopplade till nya konsumtionsvanor växer fram. Exempel på det är e-handelsföretag som Alibaba och JD, men också spelindustrin och inte minst WeChat för kommunikation och betalningar.

Christer Ljungwall nämner även sjukvården och övrig offentlig service som använder allt fler digitala verktyg.

"Men det är inte alla delar av samhället som hänger med", påpekar han. De sektorer som släpar efter är industrier med låg efterfrågan, påtaglig överkapacitet och inte minst en arbetskraft som är dåligt utbildad.

Intelligenta städer

Samtidigt arbetar redan i dag flera städer med omfattande databaser, nätverk med sensorer, och databehandling i molnet för att samla in och analysera information om transport, elektricitet, miljö och så vidare.

"Det skapar oändliga möjligheter att använda intelligent teknologi för till exempel effektiv och klimatsmart kollektivtrafik", säger Christer Ljungwall som nu arbetar med en större rapport om Kinas digitalisering. Den väntas bli klar i mars.

KinaNytt har även intervjuat Kaiser Kuo, internationell talesman för Baidu, det ledande kinesiska sökmotorföretaget som expanderar till nya områden.

"Baidu diskuterar intelligenta städer med ledarna på många platser och har flera initiativ gående. Det kan vara att ta fram högdefinierade kartor och samla mängder av data för att förstå var folk bor, arbetar och roar sig", säger Kaiser Kuo.

Han berättar också om ett pilotprojekt som snart drar igång med självgående fordon för bättre kollektivtrafik. Baidu har tagit fram en prototyp och omdefinierar alltså vad ett sökmotorföretag kan göra i förlängningen av sin ursprungliga verksamhet.

Men hur går denna utveckling ihop med regimens vilja att kontrollera och censurera internet?

Christer Ljungwall ser det som en central fråga hur staten hanterar allmänhetens tillgång till information via internet och hur detta balanseras med en fortsatt tillväxt av nätbaserad konsumtion, företagande och innovation.

"Det är ibland svårt att föreställa sig hur Kina kan bli ledande inom sakernas internet

Fortsättning på sidan 22

Christer Ljungwall, chef för Tillväxtanalys i Peking, samarbetar med kollegan Irene Ek i Stockholm. Hon har skrivit om digitaliseringen i Sverige och OECD.

Foto: Mostphotos.com. Retusch: Business Sweden Communications

Med de digitaliserade och trådlöst sammankopplade sjalarna kan två personer på olika platser förmedla stämningar och sinnesintryck till varandra. Exempel på digitaliseringen och sakernas internet. Plaggen har skapats av den franska designern Nancy Boehm som också tagit bilderna.

Fortsättning från sidan 21

Jörg Wuttke efterlyser en konsekvent linje från EU i kontakterna med Kina.

Kaiser Kuo tror att statlig censur kan hota en modern högteknologi.

och intelligent utveckling om staten fortsätter att bygga en miljö av censur och djupgående informationskontroll", säger han.

Kaiser Kuo tror inte att kontrollen är ett hinder för den tekniska utvecklingen för närvarande.

"Men i det långa loppet kan det skada den kultur och det tänkande som är vitalt för en genuint innovativ och dynamisk ekonomi, en modern teknologisk ekonomi", säger Kaiser Kuo.

Han anser att även om Kina ligger före väst inom vissa områden av digitalisering, så är frågan om den ledningen håller, eftersom det fortfarande finns "en kraftfull digital dynamik och ett innovativt ekosystem" i Silicon Valley och på en del andra platser i USA.

Kommer Kinas snabba urbanisering att påskynda digitaliseringen?

Inte nödvändigtvis, enligt Jörg Wuttke. Han är Kinachef för den multinationella kemikoncernen BASF, men här uttalar han sig som ordförande i Europeiska handelskammaren i Kina. Han påpekar att EU inte har så många urbana centra och ligger ändå i topp när det gäller IT-uppfinningar. "Det är viktigare med bra utbildning och ett öppet internet."

Han blir motsagd av Kaiser Kuo som tror att urbanisering och digitalisering ömsesidigt förstärker varandra:

"Se bara på den massiva tillväxten av företag inom online-to-offline (O2O). Catering är

bara ett exempel på hur en verksamhet frodas enormt i tätbebyggda städer."

Finns det nischer inom Kinas digitalisering där svenska och andra utländska företag kan komma in och sälja kunskap?

Alla som KinaNytt talat med tror att det blir svårt för utländska företag att komma in på den kinesiska marknaden för internet och kommunikationsteknologi. Området är känsligt, ett stort antal sektorer är hårt reglerade och staten favoriserar inhemska företag.

Christer Ljungwall tror samtidigt att ett storskaligt användande av molntjänster och system för delning av stora datamängder kan skapa stor efterfrågan på ny teknologi och kunskap utifrån. Det skulle kunna öppna upp för lättnader längre fram. Så utländska aktörer bör hålla marknaden under uppsikt.

"Men hittills har den kinesiska staten signalerat protektionism inom det här området", tillägger han.

Jörg Wuttke tycker att topptechnologin i dessa sammanhang fortfarande finns hos OECD-länderna, även om Kinas storlek och statligt stöd snabbt har fått fart på marknaden.

"Kina använder importerad teknologi på ett påhittigt sätt, så det är en utmaning som företag inom EU måste ta på stort allvar. Däremot är epokgörande uppfinningar inte deras starka sida."

"Men det hjälper inte att bara klaga på Kina. Vi måste se om vårt eget hus, vi behöver

mer reformer i Europa", säger Jörg Wuttke. Europeiska handelskammaren i Peking anser att bland det viktigaste är att EU-kommissionen och EU-parlamentet samlar sig till en konsekvent linje i kontakterna med Kina. De måste prioritera regelbundna analyser och

initiativ för att ge europeiska företag bättre tillgång till den kinesiska marknaden.

Vad kan vi lära av Kina?

"Snabbhet och flexibilitet", svarar Jörg Wuttke direkt.

Eldapans energi satte försäljningsrekord

Apans år, som inleddes den 8 februari, kännetecknas av energi och har redan satt så många rekord att det är svårt att riktigt förstå omfattningen. Över 2,9 miljarder resor företogs kors och tvärs över Kina under nyårsledigheten. Enligt Kinas handelsministerium spenderade kineserna 754 miljarder yuan på varor och mat under nyårsveckan. Det är en ökning med elva procent jämfört med 2015. Samtidigt gick man på bio för 3,5 miljarder yuan vilket är hela 87 procent mer än 2015. E-handelsjätten Alibaba noterade att förra årets försäljningsrekord fördubblades i år när 2,1 miljarder prylar levererades hem till konsumenter över hela Kina.

Foto: Wei Wei

AV ELISABET SÖDERSTRÖM, elisabet.soderstrom@sctc.se

I år är det Eldapans år och det kan leda till stora politiska och kulturella förändringar, enligt uttolkare av den kinesiska astrologin. Börserna kan fluktuera väldigt mycket men om investeringarna har kalla nerver och håller ut kan de bli rikligt belönade. Frågan är hur kallhamrade de kinesiska investeringarna kan tänka sig vara efter det turbulenta Getens år som avslutades den 7 februari.

Under Eldapans år kan vi få se vi många nya idéer och uppfinningar. Det anses också vara ett bra år för entreprenörer, särskilt för dem som själva är födda i Apans tecken.

På den negativa sidan slipper vi inte undan fler ovanliga och ibland direkt katastrofala väderfenomen, enligt astrologerna.

Eldapan är en självsäker och bestämd typ, mycket konkurrensinriktad. Hen är uppfinningsrik men inte alltid noggrann.

Trots sitt nästan stöddiga yttre, kan Eldapan inombords ibland vara sjukt misstänksam. Vilket är en person är född är dock bara en av fem variabler som kineserna använder när de ställer horoskop.

2016, är ett intressant år då fyra av Sveriges största idrottsstjärnor alla är födda 1956 och därmed firar 60 år i år. Det de fyra idrottarna har gemensamt är att de är just Eldapor; Björn Borg, Ingemar Stenmark, Frank Andersson och Thomas Wassberg. Även Linda Haglund, som avled förra året, var en av 56:orna. Bland näringslivets 56:or hittar vi kusinerna Jacob och Marcus Wallenberg, men det är bara Marcus som räknas in bland Eldaporna, född den 2 september 1956. Jacob Wallenberg föddes i Getens år den 13 januari, bara veckor innan Eldapans år inleddes den 12 februari 1956.

FAKTA

Vad är digitalisering?

Den process där digitala och nätverksanslutna teknologier, produkter och tjänster möjliggör att individer, maskiner och företag sammankopplas, kommunicerar och interagerar med varandra.

(Ur "internationalisering genom digitalisering", Business Sweden, 2015.)

Europeiska handelskammaren i Peking:

Förvärrad överkapacitet kan hota Kinas reformer

Överkapaciteten i Kinas industri har fortsatt att förvärras trots de olika försök som gjorts för att tackla problemet, skriver EU-företagens handelskammare i Kina i en ny och uppmärksam analys.

Den kinesiska industrins stora överkapacitet har länge skapat skarpa handelspolitiska motsättningar – två högaktuella exempel är Kinas konflikter med EU om landets stållexport och med USA om exporten av aluminium.

När Europeiska handelskammaren i Peking nu presenterat en ny analys om den kinesiska överkapaciteten läggs dock betoningen mer på vilka problem den skapar för Kinas egen utveckling.

Överkapaciteten kan "allvarligt hämma effektiviteten i Kinas ekonomiska reformprogram", varnade handelskammarens ordförande Jörg Wuttke när analysen presenterades i slutet av februari. Rapporten är en uppföljning till en liknande studie som *The European Chamber of Commerce in China* publicerade 2009.

Handelskammaren noterar att överkapaciteten i Kinas industri är ett välkänt problem

med lång historia. Redan på 1990-talet ingrep regeringen under premiärminister Zhu Rongji med hårda nedskärningar som berövade många miljoner deras jobb. Men problemet har växt och effekterna har blivit allt mer "destruktiva" såväl globalt som i Kina, särskilt genom de kvardröjande effekterna av den världsomspännande finanskris som flammade upp hösten 2008.

Sedan 2009 har centralregeringen vidtagit en rad åtgärder för att minska industrins överkapacitet, men med få genombrott som resultat. Uppföljningen av många initiativ har också varit "begränsad", skriver handelskammaren.

Att ledarna i Peking nu lägger stor vikt vid problemet framgår bland annat av de nu talar mycket om att stänga skuldsatta "zombieföretag" och kraftigt dra ned kapaciteten i bland annat stål- och kolindustrin.

Flera orsaker ligger bakom problemet, enligt studien. En grundläggande faktor är att industrier hela tiden stimulerats att växa. "Systemet alstrar överkapacitet", enligt Jörg Wuttke.

Det blev extra markerat efter finanskrisens utbrott 2008 då Kina snabbt lanserade ett massivt stimulanspaket kombinerat med en aldrig tidigare skådad utlåning. Det ledde till enorma investeringar i tillverkningskapacitet. Samtidigt har kinesiska företag fått svårare att öka sin export när efterfrågan sviktat på hemmamarknaden.

Andra orsaker som pekas ut är lokal protektionism och regionala industrisatsningar, svag tillämpning av gällande miljö- och säkerhetsregler, subventionerade priser på råvaror och otillräckligt upphovsrättsligt skydd. Alltför många företag har byggt ut sin produktionskapacitet för att erövra marknadsandelar, i hopp om att bli lönsamma i ett senare skede när överkapaciteten lättat och konkurrenter slagits ut.

I minst sex av de åtta industrigrenar som handelskammaren studerat – produktionen av stål, aluminium, cement, raffinaderier, planglas samt papper och papp – har överkapaciteten förvärrats sedan 2008. I den kemiska industrin och fartygsproduktionen är bilden mer blandad, men även här finns överkapacitet, enligt rapporten. En slutsats är också att det främst är i de statsägda företagen som problemet ligger.

Tre av de skärskådade industrigrenarna kan exemplifiera vidden av problemet och rapportens analyser:

Stål: Landets produktionskapacitet ökade från 644 miljoner ton 2008 till 1,14 miljarder ton 2014, och Kina står nu för mer än hälften av världens ståltillverkning. Men utnyttjandegraden sjönk under dessa år från 80 procent till 71 procent.

Kollapsen i global efterfrågan på stål efter finanskrisutbrottet 2008 borde enligt handelskammaren "ha skapat en perfekt miljö" att banta stålsektorn, men i stället bidrog regeringens enorma stimulanspaket till att förvärra överkapaciteten. Flera planer på kraf-

tiga nedskärningar har lagts fram, främst med sikte på mindre och "halvlegala" stålproducenter. Men planerna har hittills inte haft så stor effekt och stålexporten har fortsatt att leda till laddade handelspolitiska konflikter.

Aluminium: Produktionskapaciteten har mer än fördubblats sedan 2008, och Kina står för hälften av världens tillgång på aluminium. Detta har främst drivits av en boom i efterfrågan både på hemmamarknaden och globalt. Ändå utnyttjas bara tre fjärdedelar av produktionskapaciteten och förlusterna är stora.

Kinas aluminiumindustri har gynnats av förmånlig finansiering och konstlat låga energipriser. Det är en kapitalkrävande bransch som enligt rapporten domineras av regionala och lokala myndigheter vilka "först och främst" vill driva upp BNP, sysselsättning och skatteinkomster hellre än att hårdabanta industrin i sina områden.

Cement: Kina stod 2015 för 57 procent av världens cementproduktion – nio gånger mer än världstvåan Indien. Produktionskapaciteten har ökat mycket snabbt medan utnyttjandegraden dalat till 73 procent.

Kinas cementindustri ägs av stora statsägda företag plus en mängd mycket små tillverkare. Regeringen har tagit flera initiativ för att minska överkapaciteten, bland annat genom skärpta miljökrav, finansiellt stöd och ett stopp för nya produktionslinjer. Hittills har åtgärderna i cementindustrin bara lyckats bromsa "problemets expansion", skriver handelskammaren.

Rapporten mynnar ut i 30 "konstruktiva rekommendationer" till de styrande i Kina, bland annat att allmänt skära ned investeringarna i industrier som präglas av överkapacitet. Handelskammaren föreslår exempelvis också att skyddet för upphovsrätt stärks så att kinesiska företag genom innovationer ska kunna klättra upp i värdeförädlingskedjan, att subsidier till energipriser minskas, att någon form av kolskatt införs, och att lokala myndigheter går över till ett momsbaserat fiskalt system så att de kan behålla skatteintäkter utan att stödja lokala företag.

Fler förslag och uppgifter finns att läsa i rapporten "*Overcapacity in China*" (www.europeanchamber.com.cn).

AV JOHAN MYRSTEN,
johan.myrsten.stockholm@gmail.com

Rapporten definierar överkapacitet som "skillnaden mellan produktionskapacitet och faktisk produktion". Därmed ses överkapacitet som "motsatsen till utnyttjandegrad".

En bransch som inte längre lider av stor överkapacitet nämns också i rapporten. Kinas snabbväxande vindkraftsindustri präglades av stor överkapacitet 2008–11, men sedan ingrep regeringen genom skärpta krav och med hinder för nya företag att ta sig in på marknaden. I dag behärskar femton företag drygt 90 procent av Kinas vindkraftsmarknad, enligt handelskammarens uppgifter.

Finansiell turbulens speglar inte utvecklingen i realekonomin

ANDREAS JOHNSON,
Makroanalytiker, SEB

Andreas Johnson är idag makroanalytiker på SEB med fokus på tillväxtekonomier. Andreas Johnson har tidigare arbetat på Riksbanken och har även erfarenhet från akademien. Genom KinaNytts gästanalytiker har vi ambitionen att ge våra läsare djupare insikter om den ekonomiska utvecklingen i Kina och dess konsekvenser både nationellt och internationellt. Artikelförfattarens analys är givetvis unik och ger uttryck för respektive analytikers bedömning av den rådande situationen vid artikels tillkomst.

De inledande handelsdagarna i januari brukar ofta kännetecknas av stigande börser. 2016 har dock varit ett mycket tydligt undantag. Turbulensen startade på de kinesiska börserna och spred sig snabbt vidare till både tillväxtekonomier och till utvecklade ekonomier. En försvagning av yuanen spädde på oron ytterligare och oljepriset föll tillbaka rejält. Att den finansiella turbulensen sprider sig vidare till andra marknader är ett bra exempel på Kinas betydelse för den globala ekonomin. Turbulensen reser frågan om hur orolig man ska vara för utvecklingen i den kinesiska ekonomin. Börs- och valutaförsvagningen har på sina håll tolkats som att den kinesiska ekonomin står på randen av kollaps. Misstron är stor bland många investerare och förvärras av skepticism gentemot den officiella statistiken som sannolikt överskattar den ekonomiska tillväxten. De kraftigt negativa marknadsreaktionerna känns dock överdrivna; man måste skilja på vad som händer på finansiella marknader och i resten av ekonomin.

Kopplingen mellan börserna och den reala ekonomin är generellt sett svag. För det första är vad som händer på börserna inte någon bra indikator på den realekonomiska utvecklingen. Handeln på de kinesiska börserna (Shanghai och Shenzhen) drivs till stor del av spekulation snarare än av fundamental analys. Den kraftiga uppgången från slutet av 2014 till mitten av 2015 ägde rum trots att ekonomisk data var svag och tillväxten fortsatte bromsa in. Inte heller det efterföljande dramatiska börsrasen kan kopplas till förändringar i realekonomin. För det andra får även kraftiga börsraser endast små tillväxteffekter. De kinesiska hushållens exponering mot börserna är liten och domineras av en mindre andel förmögna hushåll. Nedgångar får därmed litet genomslag på den totala konsumtionen.

Det finns få tecken på att tillväxten i den kinesiska ekonomin står inför en hårdlandning. De flesta indikatorer pekar på att aktiviteten i ekonomin på kort sikt snarare går mot en stabilisering. Svårigheterna för tillverkningsindustrin och byggsektorn fortsätter men samtidigt är utvecklingen i tjänstesektorn stark. Räntesänkningar och en mer expansiv finanspolitik ger dessutom stöd, både genom redan genomförda åtgärder och förväntningar om mer stimulans framöver.

SEB:s syn har sedan några år tillbaka varit att Kinas BNP-tillväxt kommer att bromsa in gradvis och vi håller fast vid den bedömningen. 2015 ökade BNP med strax under 7 procent och tillväxten väntas bromsa in till 6,5 procent 2016 och till 6,0 procent 2017. Inbromsningen är en del av ombalanseringen av ekonomin. Den gamla tillväxtmodellen baserad på omfattande statliga investeringar och export ska ersättas av konsumtionsdriven tillväxt. Detta innebär att tillväxten bromsar in och Kina kommer inte att återfå de två-siffriga tal som sågs för bara några år sedan. En inbromsning är i sig naturlig då ekonomin utvecklats till en nivå där det blir allt svårare att upprätthålla en mycket hög tillväxt. I grunden är en gradvis lägre men mer balanserad tillväxt ett positivt scenario för Kina. Risken för obalanser, exempelvis i form av för stora och ineffektiva investeringar och en kraschlandning för ekonomin minskar. Den nya tillväxtmodellen har dessutom mindre skadliga effekter på miljö och klimat. Inbromsningen får dock inte gå för fort och ombalanseringen kräver ett fortgående och omfattande reformarbete.

Även om den senaste tidens finansiella turbulens inte speglar realekonomin sätter den ändå fingret på en av de största oroskällorna för den kinesiska

ekonomin, nämligen myndigheternas förmåga och vilja att genomföra reformer som underlättar Kinas övergång till marknadsekonomi. I samband med att börserna föll sommaren 2015 försökte myndigheterna som eldat på den föregående uppgången stoppa raset med hjälp av en rad åtgärder som exempelvis stödköp av aktier och förbud mot blankning. Åtgärderna var klumpiga, dåligt kommunicerade och lyckades inte hejda börsfallen. I augusti genomfördes dessutom en försvagning av yuanen som ett led i förändringen av valutapolitiken för att göra yuanen mer marknadsdriven. Även nedskrivningen av yuanen var illa kommunicerad och överraskade marknaderna som tolkade den som ett svaghetstecken snarare än som en följd av en ny valutapolitik. Ett liknande förlopp med börsnedgångar och försvagning av valuta har upprepats under inledningen av 2016. Även denna gång har hanteringen präglats av klumpighet och dålig kommunikation. Därmed förstärks bilden av att myndigheterna ännu inte tillräckligt väl förstår hur finansiella marknader fungerar och betydelsen av tydlig kommunikation. Ambitionen är att Kina ska fortsätta utvecklas mot marknadsekonomi men myndigheterna har i praktiken svårt att släppa kontrollen vilket skapar frågetecknen inför det fortsatta reformarbetet.

Även om SEB i grunden har en fortsatt positiv syn på Kina är det samtidigt nödvändigt att inte ge en allt för rosen-skimrande bild av den framtida utvecklingen. Policyutmaningarna kommer att vara fortsatt mycket stora under kommande år och ställer höga krav på myndigheterna. Vår bedömning är att ombalanseringen av ekonomin är på god väg och kommer att fortsätta men att det samtidigt finns en betydande risk för policymisslag och tillfälliga bakslag; inte minst kopplat till avregleringen av finansiella marknader. ■

Svensk eller kinesisk chef?

De kulturella skillnaderna är större än vi tror

Svenska bolag i Kina måste fråga sig vilken chef och därmed vilken företagskultur de vill ha där. Ska det vara en svensk eller en kinesisk chef? De kulturella skillnaderna är större än vi tror.

Frågan aktualiseras av en trend som Svenska handelskammaren i Kina sett de senaste åren. När den sista svensken på det svenska bolaget åker hem ersätts den personen ofta av en kinesisk chef – med risk för att bolaget tappar kontrollen.

Här ger Lars-Åke Severin råd om hur företagen kan agera och tänka inför denna trend, medan Irena Busic ger bakgrunden.

"Sverige, Norge och Danmark skulle vinna OS i naivitet om det fanns en sådan tävling."

AV AGNETA ENGQVIST,
agneta.engqvist@gmail.com

Lars-Åke Severin är vice ordförande i Svenska handelskammaren i Kina. Han tycker att det är allra bäst med delad svensk och kinesisk ledning:

"När svenska företag är som bäst, då ser vi kinesiska och svenska chefer i samverkan. Bolagen mår alla bra av att ha personer med olika bakgrund."

Lars-Åke Severin ser hur en del svenska företag, som fått problem med sin tillväxt, byter ut den svenska chefen mot en kinesisk chef. Men med en lokal chef riskerar de att byta ut problemet med lönsamheten mot ett annat problem, nämligen att de i stället kan tappa kontrollen, säger han.

Han har arbetat med företagets säkerhetsfrågor på plats i Kina i tio år och driver det internationella säkerhetsföretaget PSU.

Han beskriver skillnaden mellan svenska och kinesiska chefer, som han uppfattar den:

"Vi i Sverige har mindre av att förlora ansiktet och prestige. En svensk chef ger transparens. Det är rakt och direkt, den personen delar med sig av informationen och har inte behov av 'face'. Samtidigt kan en kinesisk chef kinesiska språket och kulturen och har insikt i marknaden. Så det går att få det bästa av båda världar."

Lars-Åke Severin framhåller att många kineser är dokumenterat duktiga och produktiva, minst lika duktiga chefer som västerländska, och de tar betalt som utländska chefer.

"Men poängen är inte löner, utan vilken kultur som företaget vill präglas av. Ska det vara moderbolagets kultur eller ska det lokala bolaget självt få sätta agendan."

Samtidigt har pendeln slagit tillbaka en bit. Fler svenska bolag inser att det ändå behövs svenskar i nyckelfunktioner.

Vilka bolag är det som tappar kontrollen?

"Det är de bolag som inte gör uppföljningar och inte har insyn i verksamheten som oftast drabbas av omfattande finansiella förluster. Man måste göra kontrollen från början och det är fördel att använda extern kompetens."

Lars-Åke Severin säger att företaget måste ha en kontroll som går djupare än vad bara revisorerna gör, till exempel säkerställa att ingen på företaget är delägare i leverantörskedjan.

"Det räcker inte med att bara titta i ett cv för att anställa en chef. Det går alldeles utmärkt i Kina i dag att göra en kvalificerad sammanställning av en persons bakgrund, prestationer och etiska standard."

Efter ett årtionde i den skandinaviska företagsmiljön i Kina drar Lars-Åke Severin följande slutsats:

"Sverige, Norge och Danmark skulle vinna OS i naivitet om det fanns en sådan tävling."

2015 var ett år då fler svenska och nordiska företag fick upp ögonen för att allt kanske inte stod rätt till i deras verksamhet i Kina. Oftast brast det i noggrannhet vid anställningar. Det finns också en naivitet som har gällt korruption inom företaget.

"Det här beror på att vi tror våra medmänniskor om gott och behandlar människor som jämlika", säger Lars-Åke Severin.

Han talar även om svensk konsensus som tar tid, men som sedan gör det lättare att driva igenom beslut. Svensk personal är mer aktiv i dialogen, medan kineser lyssnar på chefen och sedan säger de vad de tror att de förväntas tycka. Den svenska och den kinesiska företagskulturen skiljer sig starkt åt.

"De kulturella skillnaderna är mycket större än vi tror, framför allt när det gäller förtroendebiten", säger Lars-Åke Severin.

Kina är ett samhälle med lågt förtroende, medan Sverige och de nordiska länderna är samhällen med högt förtroende.

"Kineser i allmänhet litat väldigt lite på människor de inte känner mycket noga, medan vi svenskar snabbt anförtror information och delegerar ansvar. I Kina betyder delegering större risk än i Sverige och det kan sluta illa."

Små kinesiska företag klarar förtroendefrågorna genom att allt hålls inom den närmaste familjen.

"Fördelen med mixade svensk-kinesiska ledningsgrupper inom företaget är att då går det att säkerställa transparens och kontroll, plus implementera de värderingar vi svenskar står för", säger Lars-Åke Severin.

"I en miljö som Kina är riskerna större än vi tror, samtidigt som lagstiftningen är svagare än vi tror."

Flera svenska företag har problem med korruption, typ kickback till exempel. Av alla utländska företag i Kina har 50 procent problem, uppskattar Lars-Åke Severin.

Har du något belysande exempel?

"Vi var i kontakt med ett företag som sade att vi vet att det sker oegentligheter emellanåt, att man stjälar. Men så länge de inte stjälar för mycket, så låter vi det bero."

Fortsättning på sidan 30

Fått utmärkelse

Lars-Åke Severin fick i början av februari Svenskt näringslivs säkerhetsstipendium på 25 000 kronor. Det var 24:e gången det delades ut. Motiveringen lød: "Genom sina insatser i ett internationellt näringsliv, ett föredöme och en värdig representant för en viktig säkerhetsbransch."

Vad ska du göra med pengarna?

"Åka jorden runt fyra gånger. Nej, jag tänker använda dem till att förbättra affärsengelskan."

”Svenska bolag behöver mer kunskap om Kina”

Fortsättning från sidan 29

Irena Busic har sett trenden med chefsbyten i sin roll som vd för Svenska handelskammaren i Kina. Hon slutade där den sista januari, men intervjuade rum innan hon avgick. Hon var tidigare kommunikationsdirektör på Stora Enso i provinsen Guangxi.

Irena Busic säger:

”Under de senaste två åren har vi sett att fler lokala personer tar över som vd i våra svenska företag. Dessa svenska företag med kinesisk chef är inte lika

Dock börjar lönerna komma i kapp så höga kinesiska chefer är inte mycket billigare - men företagen slipper extra-kostnaderna.

Familjesituationen

En annan orsak kan vara att företaget inte hittar någon lämplig svensk kandidat som vill flytta till Kina, påminner Irena Busic. Det kan handla om familjesituationen och oron för luftföroreningarna. Dessutom är många företag dåliga på

känner i stället för att rekrytera utifrån meriter”, säger hon.

Apropå den dåliga luften tycker hon att det ger en ganska dålig signal till de kinesiska anställda om svenskar inte vill arbeta inom företaget i Kina.

”Om man har ett företag som riktar sig gentemot den kinesiska marknaden så ska man även kunna vara på plats där.”

”Företagen måste bli bättre på att uppskatta dem som kommer hem efter en utlandstjänstgöring.”

benägna att vara kvar som medlemmar i handelskammaren som svenskar är. De har redan sina nätverk och känner inte nödvändigtvis något behov av att nätverka med svenskar.”

Av de närmare 40 bolag som avslutade sitt medlemskap under 2014 uppgav närmare 30 procent att den svenska representanten hade lämnat företaget och att det var därför som medlemskapet avslutades. Ofta handlade det om mindre bolag utan stora resurser.

”Jag vill betona att jag absolut inte ser det som vare sig något konstigt eller fel att ha kinesiska chefer här i Kina. Det är en bra utveckling, framför allt för Kina. Kineser kan självfallet den lokala marknaden bättre än vad svenskar kan.”

Mixad ledning bäst

Men även hon tycker ändå att en mix vore det bästa med i alla fall minst en svensk eller västerländsk person i ledningen på företaget.

Att många företag byter till kinesiska chefer beror enligt Irena Busic bland annat på att kineserna i dag har bättre utbildning generellt. De har också mer erfarenhet av utländska bolag än vad de hade för fem-tio år sedan.

”Samtidigt är det dyrt att ha expats i Kina, särskilt om de har sina familjer med sig. Då handlar det om stora bostäder, skolavgifter et cetera. Och många svenska företag ser att de kan spara pengar här.”

att ta tillvara på hemvändarna när de kommer tillbaka till Sverige. Då finns det många gånger ingen tjänst som väntar inom företaget och då är det säkrare att inte flytta till Kina alls.

”Företagen måste bli bättre på att uppskatta dem som kommer hem efter en utlandstjänstgöring. Min erfarenhet är att många byter jobb när de kommer tillbaka. Då förlorar företaget i fråga all den Kinakunskap som personen lärt sig”, säger Irena Busic.

Irena Busic tycker att svenska företag i Kina bör ha minst en svensk/västerländsk person på plats. Om det finns en svensk så blir den personen en väldigt naturlig koppling hem till huvudkontoret.

Hon anser att svenska företag behöver mer kunskap om Kina och det är bra att svenskar lär upp sig där för att sedan flytta tillbaka till Sverige. Den kinesiska företagskulturen är fortfarande annorlunda även om även den har utvecklats. Korruption är fortfarande vanligt, på alla nivåer inom företaget.

”Det företag som säger att korruption inte förekommer inom just deras företag i Kina kan ha fel”, säger Irena Busic.

Hon tycker att många företag tyvärr inte gör sin hemläxa när de rekryterar kinesiska chefer.

”Jag har hört talas om flera företag som har haft problem med HR-chefer som endast anställt personer som de

Irena Busic har sett att fler svenska bolag i Kina ersätter den svenska chefen med en kinesisk.
Foto: Karin Roos

Ny vd för Handelskammaren i Kina

Karin Roos är ny vd för Svenska handelskammaren i Kina och efterträdde nyligen Irena Busic. Karin har arbetat på handelskammaren under många år och senast som ansvarig för verksamheten vid kontoret i Peking.

”Det är en stor fördel för oss att ha en leverantör som både är duktig på logistik, affärer och kultur. Lotus Travels personal har stor kunnsighet om Kina och västvärlden vilket är en stor fördel för oss vid företagsresor och arrangemang i Kina.”

Helena Anderberg, fd. VD på Novare Academy.

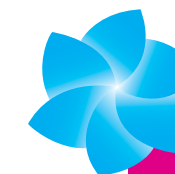

Att sitta på egen kammare är en riktig lyx. Alla pratar svenska och maten smakar fågel, fisk eller mitternellan. Men om du har affärer att sköta, kunder att vårda och kontakter att knyta är en resa till Kina ovärderlig. Att se, lära och uppleva Kina på plats ger en unik förståelse för den lokala kulturen, och de bästa tänkbara förutsättningarna för framgångsrika affärer.

Lotus Travel har 25 års erfarenhet av att skraddarsy företagsresor till Asien, med tonvikt på Kina där många svenska företag är etablerade och expanderar. Med egna kontor i Stockholm, Peking och Shanghai har vi både gedigen kunskap om svenska företags behov och lokal expertis på plats som kan leverera mot högt ställda förväntningar. Vårt välutvecklade kontaktnät möjliggör både studiebesök, föreläsningar och affärsmöten med relevanta företag. Gediget kunnande och utmärkt service gör resan till en upplevelse och en god investering för hela företaget.

Kontakta oss gärna för ett skraddarsytt förslag för just ert företag.

WWW.LOTUSTRAVEL.SE
08 545 188 40
INFO@LOTUSTRAVEL.SE

LOTUSTRAVEL
RES FÖR ATT DU ÄLSKAR

En bild säger mer än tusen ord, heter det. En bild kan också ljuga mer än tusen ord.

Så började jag tänka när jag steg in i den lilla ettan som vi hyrt i Hongkong efter att ha plöjt igenom utbudet på Airbnb. Det är det nya sättet att bo i storstäder runt om i världen. Du hyr någons bostad en natt eller fler i stället för små och tråkiga hotellrum.

Airbnb i Hongkong lyfte inte för oss

MATTAN PÅ GOLVET var ju ganska smutsig. Varken den eller något annat i rummet var så vitt och rent som bilden på hemsidan visade.

I verkligheten var allt gråare. Det var som om någon photoshoppat hela inredningen när den visades upp för uthyrning. Genast lade jag också märke till att dubbelsängens lakan var trasigt. Det såg slarvigt ut. Var detta bara toppen på isberget?

När vi satte oss i den breda, men jättelåga soffan stirrade vi in i en vägg. Det var något som saknades. Vi kom snabbt på det: teven som annonsen utlovade var borttagen.

Duschen var det i alla fall tryck i, även om handfatet bredvid hade en kran där vattnet mycket sparsamt och långsamt silade fram. Men om vi klagade, skulle det bli tvärtom då?

På natten, då hände det! Det var skrämigt från alla berusade på väg hem från barerna i SoHo (South of Hollywood Road) där vi nu bodde. Borde vi inte ha vetat det?

Strålkastare störde sömnen

Det var också svårt att sova eftersom grannhuset bara några meter bort hade alla lampor tända i trapphuset under natten. De fungerade som strålkastare mot huvudkuddarna där vi låg. De tunna persiennerna räckte inte som skydd.

Och klockan åtta prick på morgonen startade pålningsarbetet från två byggarbetsplatser i närheten. Det borde vi väl också ha vetat: att det alltid är något bygge på gång i Hongkongs centrala delar.

På bilderna hos Airbnb var persiennerna uppdragna och i det ljuset

såg lägenheten fantastisk ut med sina konstfulla tavlor och färgkoordinerade kuddar. Men verkligheten var som sagt en annan - som inte syntes på bilden.

Var jag orättvis?

Maken var mer positiv och ordnade en mysig middag på miniatbordet utan att behöva använda mikron som var kökets enda "spis". Där satt vi och åt, jag på husets enda stol och han på en av våra resväskor. Han hade köpt lättrokt skotsk lax, chunky avocadoröra, hummus, lite gott bröd och vin.

Överallt i huset fanns kvarlämnade produkter från tidigare Airbnb:are. Hårgeléer, pappersnäsdukar, gammal glass och smärfiskar i en påse i frysen, till och med en halv flaska whisky i ett av köksskåpen. Det hör till, sa maken. Nästa som kommer kan ha nytta av dem.

Charmig omgivning

Utomhus var ju omgivningarna charmiga, en gatustump med några kaféer och små matställen. Där började också en frukt- och grönsaksmarknad med färsk papaya, mango, drakfrukter, persimoner, pomelo, granatäpplen, liksom stor knotig ingefära, vitlöksstjälkar, lotusrot och kål av alla sorter.

Vi hade hyrt ettan för elva dygn, men när vi väjde för och emot ville vi flytta ut. Och tänka sig. Värden var mycket smidig och medgörlig. Hon bad om ursäkt för att den teve som nämndes på hemsidan inte fanns, men ville inte installera en apparat för då måste hon binda sig för ett ettårigt abonnemang.

Hon gick med på att bryta kontraktet och ge oss pengarna tillbaka via Airbnb-organisationen som hade hand

om vår deposition. Allt ordnades på tio minuter i ett utbyte online på hemsidan mellan oss, värden och Airbnb.

Jag såg häromdagen att värden nu har strukit över att det finns tillgång till teve.

Absolut kan jag tänka mig att prova Airbnb igen. Jag rekommenderar att första gången prova tre-fyra olika lägenheter i två-tre dagar och sedan dra slutsatser av det för framtiden.

Och glöm inte ta med öronproppar och ett stort svart skyнке ifall strålkastare skulle lysa mot huvudkudden. Då räcker inte vanliga ögonbindlar. ■

AV AGNETA ENGVIST,
agneta.engqvist@gmail.com

FAKTA

Airbnb är en tjänst online där det går att hyra ut eller boka privat boende. Hemsidan har mer än en halv miljon erbjudanden i över 190 länder och 34 000 städer, större än världens största hotellkedjor.

Rättvisans långa arm har nått Li Huabo efter fyra år i landsflykt. Här återbördas han från Singapore till Peking i maj 2015. Han var nummer två bland de mest eftersökta avvikarna. Som finanschef i ett sydkinesiskt län ska han ha förskingrat 98 miljoner yuan och spelat bort enorma belopp i Macao. Foto: Xinhua/TT

Analys | Fortsättning från sidan 11

Kineser utomlands drabbades av två terrorhandlingar under tiden som kinesiska lagstiftare slutförde arbetet på den nya lagen mot terrorism. Båda angreppen var på olika sätt nya fenomen för Kina. Dels avrättades en kinesisk medborgare av islamiska staten IS i Syrien. Dels riktades ett bombattentat i Bangkok mot en plats som är populär bland kinesiska turister.

”Kränkning av folkrätten”

Bakom dådet i Bangkok stod av allt att döma uiguriska aktivister som är missnöjda med hur Kina behandlar denna folkgrupp i Xinjiang, men också upprörda över att Thailand i juli utlämnade ett hundratal uiguriska flyktingar till Kina. Den repatrieringen visar vilket inflytande Kina fått i Thailand, där militärregimen odlar kontakterna med Peking och verkar distansera sig från sin traditionella skyddsmakt USA.

De utlämnade uigurererna hade sökt sig till Thailand i hopp om att finna ett tredje land där de kunde söka asyl. FN:s flyktingkommissarie kallade deportationen ”en flagrant kränkning av folkrätten”.

Utlämningen och bombdådet visar att konflikten kring uigurerens ställning i Xinjiang spritt sig till utlandet – och därmed den uiguriska terrorismen. Det finns också uigurer som anslutit sig till IS i Syrien och Irak.

Kinas förhållande till Thailand leder över till de starka indikationerna på att kinesiska agenter spårat upp och fört tillbaka dissidenter och kritiska skribenter som uppehållit sig i Thailand. Troligen har de haft hjälp av den thailändska säkerhetstjänsten.

Försvunna regimkritiker

Det senaste kända exemplet på en kines som försvunnit i Thailand, verkar vara journalisten Li Xin. Till vänner och till journalister i Bangkok har han sagt att han flydde Kina sedan myndigheterna hotat att åtala honom för spioneri om han inte tog på sig att vara angivare och rapportera om sina kolleger på sin arbetsplats, Nanfang Dushi Bao (Södra Metropolitens Dagblad). Sedan han lämnade Kina har dessutom berättat för media om hur censuren för dagspressen fungerar i Kina.

I ett sms till sin fru i Kina berättade Li Xin att han planerade att söka asyl i Thailand. Han försvann den 11 januari. Först i början av februari kunde han höra av sig till sin fru. Han berättade att han satt i kinesiskt polishäkte, men fick inte säga var. Samtidigt har thailändsk gränspolis ingen notering om att han lämnat landet. Med andra ord verkar han ha smugglats ut av kinesiska agenter.

Ännu ett uppmärksammat fall är utlämningen av dissidenterna Jiang Yefei och Dong Guanping till Kina i november. De båda hade fått flyktingstatus av FN:s flyktingkommission i Bangkok och hade just beviljats asyl i Kanada, men allt detta visade sig vara betydelselöst. Enligt nyhetsbyrån Nya Kina hade de repatrierats därför att de korsat gränsen till Thailand illegalt.

Även den svenske medborgaren Gui Minhai nåddes av den kinesiska regimens långa armar under en vistelse i Thailand. Vi vet att han skickade iväg några jobbmejl på morgonen den 17 oktober och gjorde i ordning sin box med mediciner för dagen och lämnade den framme i sin semester-

bostad i Pattaya. Därpå gick han ut för att handla mat.

Tyst i tre månader

Allt tydde på att han tänkte ha en vanlig dag, ingenting tydde på att han skulle resa bort och han hade inte heller nämnt någonting sådant i ett telefonsamtal med sin dotter ett par dagar tidigare. Det finns för övrigt ingen notering hos thailändska passpolisen att han lämnat landet.

Under tre månader kom det inte ett livstecken från honom, trots upprepade förfrågningar från svenska UD. Men i januari dök Gui Minhai upp i ett långt inslag i Kinas statliga tv. Han sade då att han smitit från sitt straff för en trafikolycka i Kina 2003 där han hade kört ihjäl en ung flicka.

Det hör till saken att Gui Minhai länge varit en flitig bokförläggare och författare av kritiska, ofta spekulativa, böcker om det kinesiska ledarskiktet. Han är knuten till bokhandeln Causeway Bay Books i Hongkong som säljer många sådana volymer. Böckerna är mycket populära bland turister från Kinas fastland som passar på att köpa och läsa dem i Hongkong, eftersom de är svartlistade på fastlandet.

Efter ytterligare en lång tid i häkte utan några nyheter om honom uppgav kinesiska media att Gui Minhai är föremål för en brottsundersökning. Han är misstänkt för att ha distribuerat de förbjudna böckerna via postorder i Kina.

Ytterligare fyra medarbetare i Causeway Bay Books i Hongkong, i praktiken hela staben inklusive ägaren Lee Po, har sedan försvunnit under oklara omständigheter. Så småningom har de tagit kontakt med sina anhöriga i Hongkong, men på ett sätt som tyder på att de är frihetsberövade i Kina.

Brott mot Hongkongs grundlag

Lee Po uppges ha varit på väg att publicera en bok om kärleksaffärer som Xi Jinping ska ha haft. Det kan förklara varför han blivit bortförd. Men det ursäktar inte att agenter från Kina – vilket de flesta tror att det handlar om – kommer till Hongkong och bara kidnappar honom.

Lee Po har brittiskt pass och Gui Minhua har som sagt svenskt pass. Men så länge de inte formellt har av sagt sig sitt kinesiska

medborgarskap, räknar Kina dem som kinesiska medborgare som kan lagföras i Kina. Det har den kinesiske utrikesministern Wang Yi deklarerat. Lee Po har senare låtit meddela att han avsäger sig sitt brittiska medborgarskap.

Ingreppen mot Causeway Bay Books är så flagranta att till och med Hongkongs anmars så foglige regeringschef Leung Chun-ying kände sig tvungen att protestera. Han förklarade att tillvägagångssättet är ett brott mot Hongkongs grundlag och principen om ”ett land, två system” som ska garantera ett oberoende rättssystem.

Han påpekade att det är bara de lagförande myndigheterna i Hongkong som har rätt att tillämpa lagarna och gripa misstänkta.

Kinas gangstermetoder får nu skrämseleffekter i Hongkong, där flera bokhandlar sorterar bort böcker som är förbjudna på Kinas fastland. Tillsammans med en utveckling där delar av dagspressen köps upp av Pekingvänliga magnater utgör de senaste aktionerna ett allvarligt hot mot yttrandefriheten i Hongkong.

Utplåna vid källan

Det är fullt möjligt att det blir fler ingrepp mot förläggare och publicister. Enligt Sunday Times i London har kommunistpartiet i ett internt dokument från april 2015 identifierat 14 förläggare och 21 publikationer som måltavlor i en plan för att ”utplåna de förbjudna böckerna vid källan i Hongkong”.

Skrämseleaktiken i Hongkong påverkar naturligtvis opinionen på Taiwan – just när en överväldigande majoritet av väljarna där fört ett Pekingkritiskt parti till makten. För Taiwanborna blir en anslutning till Kina under någon form av ”ett land, två system” allt mindre attraktivt.

Ledarna i Peking är mycket oroliga för att Hongkong ska förvandlas till en bas för ”subversiv” Kinafientlig verksamhet som ofta kan vara finansierad utifrån. De anser sig ha fått belägg för detta under de stora protesterna i Hongkong 2014, den så kallade paraplyrevolten eller Occupy Central. Då hade några av huvudpersonerna stöd från stiftelser kopplade till amerikanska utrikesdepartementet.

Här finns också en koppling till den svenske NGO-aktivisten Peter Dahlin som häktades i Peking i december. Den frivilligorganisation som han är ordförande för, Chinese Urgent Action Working Group, är registrerad i Hongkong men verkar inne i Kina och stödjer advokater som försvarar mänskliga rättigheter.

För regimen i Peking spelar det ingen roll att gruppen arbetar för de värden och rättigheter som finns inskrivna i den kinesiska författningen. De kinesiska ledarna ser i stället hotet utifrån som de tycker att många NGO med utländsk finansiering representerar.

Kritik och självkritik

Peter Dahlin släpptes av medicinska och diplomatiska skäl, men de kinesiska myndigheterna betraktar honom fortfarande som skyldig till ”olagliga aktiviteter som äventyrar Kinas säkerhet”. Innan han släpptes tvingades även han att schavottera i kinesisk tv och bekänna att han ”sarat det kinesiska folkets känslor”.

Regimens motiv är helt uppenbart att skrämja publicister, aktivister och frivilliga organisationer för all verksamhet som kan vara politiskt känslig. ”Nacka tuppen för att skrämja apan” – så lyder ett vanligt kinesiskt ordspråk.

Sedan Xi Jinping tillträdde har myndigheterna upprepade gånger visat upp arresterade regimkritiker som ångerfulla botgörare på tv. Att göra offentlig ”kritik och självkritik” är egentligen en gammal praxis i den kommunistiska staten. Alla i den äldre generationen har erfarenhet av detta, antingen som bekännare av politiska misstag eller som beordrade åskådare, till exempel under kulturrevolutionen 1966–76. Även i dagens skolor får elever rutinmässigt göra offentlig självkritik för ganska små förseelser.

Många tv-tittare vet att människor i sådana situationer säger vad de tror att de som har makten vill höra, eller helt enkelt säger vad de blir förelagda att säga.

Det handlar mindre om vad som är sant eller falskt i dessa rituella bekännelser, det är mera en fråga om att visa vem som har makten och vem som måste underordna sig. ■

När han kommer till jobbet halv åtta på morgonen börjar han med att gå ut i köket och hälsa på damerna som diskat hela natten.

Ansvar för varje tallrik

"Samtidigt som man har ansvar för varje tallrik som serveras, måste man lita på folk. Det kan vara skitjobbigt. Men jag förlorar aldrig humöret."

"Det dagliga operativa håller en vid liv, men det är personalen som står för framgången."

Hans 100 restauranger på de tre kasinohotellen täcker hela skalan – från de Michelinbeströdda till små "hål i väggen". De serverade förra året sammanlagt 7,5 miljoner gästmåltider. Lika många måltider serverades i personalmatsalarna för de 14 000 anställda.

Allt detta och mycket mer berättar han under en lunch på restaurang Guldfloren, öppen dygnet runt hela veckan.

"På den här restaurangen serverar vi Kinas alla regionala kök. Det ska vara bra mat med ärliga smaker." Han beställer in bland annat halstrad fläskkarré, traditionella kantoniska dim sum och en rätt med lamm som äts med små lotuspannkakor och hoisinsås. Han förklarar sin matfilosofi så här:

"Det gäller att du förstår maten, kan forma den och ta fram den finaste vid högtiderna."

Nya medelklassen

Han säger att bolagets kasinohotell inte vänder sig till så kallade VIPs, alltså de som spelar i privata rum och satsar de allra högsta beloppen, som många andra kasinon gör. Melco Crown Entertainment ligger i mitten på skalan mellan VIP och massmarknaden och vänder sig mer till den nya kinesiska medelklassen.

Kristoffer Luczak är en magnet för svenskar som vill sälja sina svenska produkter, matvaror och drycker till honom. Från Sverige hämtar han bland annat löjrom, viltkött, ost och rotfrukter som majrovor. Han har också beställt ätpinnar av mässing från Skultuna. Även landsbygdsminister Sven-Erik Bucht passade på att träffa honom på plats nu i höstas.

De tre restaurangerna med de fem stjärnorna hos Michelin som han ytterst är ansvarig för ligger i ett och samma torn, Crown Tower, inom City of Dreams. De två som har två stjärnor är Jade Dragon med kantonisk mat och The Tasting Room som serverar nutida fransk mat. Han tror att den sistnämnda har störst chans att få en tredje stjärna.

I samma torn ligger också den japanska sushi-restaurangen med en stjärna. Kristoffer Luczak jobbar på att den ska få två stjärnor i år. Den heter Shinji by Kane-saka efter kocken där.

"Om du vet vad slags gäster du har, förstår du kulturen", säger Kristoffer Luczak, som själv inte är förtjust i kinesiska delikatesser som svalbon, abalone, hajfenor, sjögurka, mandelsoppor, silkesmask eller svampen cordyceps som sägs bota cancer. Men allt detta går ändå att få på hans restauranger.

Som en jazzmusiker

"Det viktigaste i mitt jobb är att ha respekt för gästerna, att förstå dem, vara lite som en jazzmusiker när det gäller känslighet och improvisation. Att ge en upplevelse utan att generera gästen, samtidigt som man vet att alla gäster inte är matgenier. Det är därför som Michelinstjärnorna är extra viktiga. En del gäster från Kina kan inte läsa menyerna utan är beroende av bilder och stjärnor."

Kristoffer Luczak har också i uppdrag att ta fram företagets nya restauranger, privata matsalar, vinkällare och matkoncept för kommande hotellkasinon i bland annat Vladivostok i Ryssland och i Spanien. Företaget har redan ett utomlands: i Manila i Filippinerna.

Han gillar att smälta in i olika miljöer. Regelbundet, flera gånger om året, flyger

han till exempel till de platser där han kan få mer Michelinkunskap. Var är det?

"Paris som är Michelinguidens hemvist, San Sebastian i Spanien som har flest tre-stjärniga restauranger på en så liten yta och så Tokyo som har flest stjärnor i världen, 226 förra året."

Jag frågar om han aldrig längtat efter normala arbetstider. Kristoffer Luczak förstår inte frågan. "Det har jag aldrig tänkt på. Jag arbetar både dag och kväll. När jobbet är ens stora intresse, då blir det en livsstil. När jag kommer hem går Alexandra (dottern) och jag ut med hunden. Mitt liv är ganska normalt, samma som om jag bott i en förort till Stockholm."

Men han tillägger det är klart att helgerna kan han tillbringa i Singapore eller i Hongkong eller på Bali.

Tillsammans med sin granne och vän, den fem år äldre ryske konstnären Konstantin Bessmertry kom han nyligen ut med en konst-kokbok, *The Last Dumpling*.

"Vi bor i villor bredvid varandra. I husen bodde tidigare ledare för triaderna (den lokala maffian) så ingen vågar göra inbrott där. Och jag låser aldrig min bil eller motorcykel i Macao", förklarar han.

Lagar dotterns mat

På lördag-söndag när han har ledigt tar han med dottern till de lokala matmarknaderna.

"Vi köper ett kalvben, griskinder, oxsvans och lite udda roliga saker", säger pappa Kristoffer. Utifrån kostcirkeln lagar han lunchmaten till dottern för hela veckan: blomkålssoppa, fiskgratäng och så vidare.

Alexandra kan bli den som får sin pappa att återvända till Sverige tidigare än 2029, då han är 60 år, som han egentligen tänkt.

När han i somras såg sin lilla dotter plocka bär i Stockholms skärgård och kunde stoppa dem direkt i munnen, då började han fundera på framtiden.

AVSPÄNT. Svensken Kristoffer Luczaks försöker underlätta så att de anställda kan koncentrera sig på det de är bra på, här tillsammans med sina stjärnkockar från vänster: Toru Osumi, Guillaume Galliot och Tam Kwok Fung. Foto: Melco

City of Dreams på Cotai i Macao är världens näst största kasinohotell. Alla byggnader här tillhör komplexet. I Crown-tornet ligger de tre restaurangerna med tillsammans fem stjärnor. Foto: Melco

